

POSTANOWIENIE

22 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Krajewski (przewodniczący)

SSN Ewa Stefańska

SSN Krzysztof Grzesiowski (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 22 lutego 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej W. W. od postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu
z 11 lipca 2023 r., II Ca 735/23,
w sprawie z urzędu
z udziałem W. W.
o umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym,

1. oddala skargę kasacyjną,

**2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego
w Opolu na rzecz adwokat J. L.
240 zł (w tym podatek od towarów i usług) kosztów nieopłaconej
pomocy prawnej udzielonej W. W. z urzędu w postępowaniu
kasacyjnym.**

Krzysztof Grzesiowski Marcin Krajewski Ewa Stefańska

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 11 lipca 2023 r. Sąd Okręgowy w Opolu oddalił apelację uczestnika W. W. od postanowienia Sądu Rejonowego w Opolu z 20 kwietnia 2023 r., stwierdzającego zasadność przyjęcia uczestnika do szpitala psychiatrycznego bez jego zgody 4 kwietnia 2023 r.

2. Z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Rejonowy i zaakceptowanych przez Sąd Okręgowy wynika, że 4 kwietnia 2023 r. uczestnik został przyjęty do Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w O. – Centrum Zdrowia Psychicznego bez wyrażenia zgody na pobyt, w trybie art. 24 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (dalej: „ustawa”).
3. Uczestnik ma 76 lat i od ok. 10 lat przebywa na stałe w D. w O. (dalej: „D.”). Uczestnik jest osobą niewidomą. Od 2013 r. odbył kilka wizyt w poradni zdrowia psychicznego, korzystał także z terapii psychologicznej. W dniu 4 kwietnia 2023 r. uczestnik został przywieziony przez zespół ratownictwa medycznego z D. z powodu agresji fizycznej (rzucił szklanymi przedmiotami w opiekunki medyczne) i dziwnego zachowania (wypuszczanie wody na przedpokój). Z informacji zawartych w opisie lekarza dyżurnego izby przyjęć wynika, że uczestnik postępowania od wejścia do gabinetu prezentował postawę roszczeniową. Był niezadowolony z pobytu w D., opowiadał o kłótniach z personelem. Wskazywał, iż nie wie, dlaczego trafił do szpitala. Negował pogorszenie stanu psychicznego, twierdził, że w ostatnim czasie poważniej nie chorował, nie miał w ostatnim czasie napadów padaczkowych ani urazów głowy z utratą świadomości. Przeczył nadużywaniu alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Z informacji dyrektor D. wynikało, że uczestnik postępowania stwarza ogromne problemy w ośrodku. Jest bardzo agresywny, niszczy meble. Swoją agresją zagraża życiu innych pensjonariuszy w D.. Straszy, że pozabija opiekunki, jeżeli nie będą robić tego, co chce; jest skrajnie wulgarny; czerpie przyjemność z upokarzania i poniżania ludzi. W dniu bezpośrednio przed przyjęciem rzucił w opiekunkę medyczną szklaną butelką, która przeleciała 30 cm od jej głowy, po czym się rozbiła. W D. w ostatnim czasie zauważono o uczestnika nasilenie agresji.
4. Przy przyjęciu do szpitala psychiatrycznego lekarz dyżurny uznał, że stan psychiczny uczestnika wskazuje na wieloletni proces zaburzeń osobowości z rysem paranoicznym ale aktualne zaburzenia zachowania z tendencją do eskalacji w ostatnim czasie budzą podejrzenie zaburzeń urojeniowych.

W związku z powyższym lekarz dyżurny zdecydował o przyjęciu uczestnika postępowania do szpitala w trybie art. 24 ustawy.

5. W czasie pobytu w szpitalu uczestnik postępowania w pierwszej dobie przejawiał postawę negatywistyczną i napięcie w stosunku do personelu. Był wulgarny w stosunku do pielęgniarek, odmawiał przyjęcia leków wieczornych. W kolejnych dniach pozostawał skupiony na sobie, w poczuciu krzywdy. Pozostawał przekonany o słuszności swojej oceny zachowania wobec innych.
6. Obserwacja szpitalna i poszerzenie badań pozwoliło wykluczyć u uczestnika chorobę psychiczną i ustalić, że opisywane zachowania wynikały z organicznych zaburzeń osobowości. Uczestnik został wypisany w 9-tej dobie pobytu.
7. Wypowiadający się z sprawie biegły sądowy ocenił, że uczestnik nie jest upośledzony umysłowo ani nie wykazuje objawów choroby psychicznej. Jednak z uwagi na uzasadnione podejrzenie choroby psychicznej i zachowanie zagrażające życiu i zdrowiu innych osób przy przyjęciu do szpitala zostały spełnione warunki z art. 24 ustawy.
8. Sądy obu instancji były zgodne, że w okolicznościach sprawy przyjęcie uczestnika do szpitala 4 kwietnia 2023 r. na podstawie art. 24 § 1 ustawy (wbrew jego woli) było zasadne. Spełnione zostały bowiem przesłanki wskazane w tym przepisie, gdyż uczestnik wykazywał zaburzenia urojeniowe, a jego agresywne zachowanie stwarzało bezpośrednie zagrożenie życia i zdrowia innych osób. W ocenie Sądu Okręgowego przy przyjęciu do szpitala istniało uzasadnione podejrzenie choroby psychicznej u uczestnika.
9. W skardze kasacyjnej uczestnik zaskarżył postanowienie Sądu Okręgowego w części oddalającej apelację i wniósł m.in. o jego uchylenie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

10. Zaskarżonemu postanowieniu uczestnik zarzucił:

1. na podstawie art. 398³ §1 pkt. 1 k.p.c. naruszenie prawa materialnego, tj.
 1. art. 24 ust. 1 ustawy przez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że przyjęcie uczestnika do szpitala psychiatrycznego było zasadne, podczas gdy przesłanki ustawowe nie zostały spełnione, ponieważ rozpoznane u uczestnika objawy nie stanowią zaburzeń psychicznych, i nie wystąpiło bezpośrednie zagrożenie życia własnego uczestnika ani zagrożenie życia lub zdrowia innych osób,
 2. art. 3 pkt. 1 lit. a-c ustawy przez błędną wykładnię i uznanie, że trudny charakter, zachowania negatywnie oceniane społecznie czy zaburzenia osobowościowe lub charakterologiczne stanowią zaburzenia psychiczne,
2. na podstawie art. 398³ §1 pkt. 2 k.p.c. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 387 §2¹ pkt. 2 w zw. z art. 378 §1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 42 ustawy przez ich niezastosowanie polegające na nieodniesieniu się przez Sąd Okręgowy do wszystkich zarzutów apelacyjnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

11. W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutu naruszenia przepisów postępowania dotyczącego nieodniesienia się przez Sąd Okręgowy do wszystkich zarzutów apelacyjnych, tj. zarzutu naruszenia art. 3 pkt. 1 lit. a-c ustawy poprzez błędną wykładnię i uznanie, że trudny charakter, zachowania negatywnie oceniane społecznie czy zaburzenia osobowościowe lub charakterologiczne stanowią zaburzenia psychiczne.
12. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że nie jest bezwzględnym warunkiem prawidłowego rozpoznania sprawy przez sąd drugiej instancji odniesienie się do każdego z zarzutów podniesionych w apelacji. Z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika bowiem konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu apelacji.

Za wystraszające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (zob. postanowienie SN z 23 lutego 2017 r., I CSK 578/16). Zdaniem Sądu Najwyższego Sąd drugiej instancji odniósł się w sposób wystarczający do podniesionych zarzutów apelacyjnych, a z rozważań wynika jednoznacznie, że żaden z sądów *meritum* nie uznał trudnego charakteru, zachowania negatywnie ocenianego społecznie czy zaburzeń osobowościowych lub charakterologicznych za zaburzenia psychiczne w rozumieniu ustawy.

13. Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy osoba, której dotychczasowe zachowanie wskazuje na to, że z powodu zaburzeń psychicznych zagraża bezpośrednio swojemu życiu albo życiu lub zdrowiu innych osób, a zachodzą wątpliwości, czy jest ona chora psychicznie, może być przyjęta bez zgody do szpitala w celu wyjaśnienia tych wątpliwości. Z ustaleń Sądu Okręgowego jednoznacznie wynika, że przy przyjęciu do szpitala istniało uzasadnione podejrzenie choroby psychicznej u uczestnika. Okoliczność ta wynika z informacji lekarza dyżurnego, który w dniu 4 kwietnia 2023 r. na izbie przyjęć stwierdził u uczestnika podejrzenie zaburzeń urojeniowych. Ponadto Sąd Okręgowy, w oparciu o całokształt zgromadzonego materiału dowodowego, ustalił, że zachowania agresywne uczestnika zagrażały życiu lub zdrowiu innych osób. Okoliczności te znalazły potwierdzenie również w opinii biegłego sądowego z 19 kwietnia 2023 r.
14. W związku z powyższym, w ocenie Sądu Najwyższego, Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, że na 4 kwietnia 2023 r., tj. dzień przyjęcia uczestnika do szpitala wbrew jego woli, zostały spełnione przesłanki z art. 24 ust. 1 ustawy. Następnie ustalenie, w wyniku obserwacji i przeprowadzonych w szpitalu badań, że uczestnik nie jest chory psychicznie, nie podważa właściwego zastosowania wskazanego przepisu. Jak wynika z art. 24 ust. 1 ustawy, dla ustalenia zasadności przyjęcia uczestnika do szpitala znaczenie mają jedynie okoliczności z dnia przyjęcia, a nie następnie postawiona diagnoza. Niejednokrotnie wykluczenie podejrzenia zaburzeń psychicznych wymaga

bowiem pobytu w szpitalu i przeprowadzenia obserwacji oraz stosownych badań.

15. Stąd też za chybiony należało uznać zarzut skarżącego dotyczący naruszenia prawa materialnego, ponieważ Sąd Okręgowy prawidłowo zastosował art. 24 ust. 1 ustawy.
16. Według Sądu Najwyższego nie ma przy tym innych okoliczności branych przez sąd pod rozwagę z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).
17. W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., oddalił skargę kasacyjną.
18. O kosztach pełnomocnika z urzędu orzeczono na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, z uwzględnieniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 23 kwietnia 2020 r. (SK 66/19, Dz.U. z 2020 r., poz. 769), a więc przy zastosowaniu stawki minimalnej z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 8 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie. Celem zachowania zasady równego traktowania przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia pełnomocnika z wyboru i z urzędu, w przyznanej stawce uwzględniono już podatek od towarów i usług.

[SOP]

[ms]